

*Een Stad die haar lokale
democratie nieuw leven
inblaast*

Samenvatting van de **wijkontmoetingen** en de
Ontmoeting van de Brusselseirs

Juli 2019

Woord vooraf

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 heeft het nieuwe College van de Stad te kennen gegeven dat ze de lokale democratie nieuw leven wilde inblazen. Het College was zich ervan bewust dat hiervoor de dialoog tussen de overheden van de Stad en de bewoners moet worden versterkt. Daaruit groeide het idee om de bewoners in hun wijken te ontmoeten. Tussen maart en mei 2019 werden negen openbare vergaderingen gehouden. Het doel was niet zozeer de prioriteiten van het nieuwe College voor te stellen, maar eerder te luisteren naar de zorgen van de burgers. In totaal hebben 663 mensen aan deze ontmoetingen deelgenomen, van wie 56 % mannen en 44 % vrouwen. Met de formule van het "world café" kwam het tot zeer directe uitwisselingen rond thematafels. Een specifieke methode en specifieke en participatieve tools droegen ook bij tot een constructieve dialoog, waaruit concrete voorstellen voortkwamen.

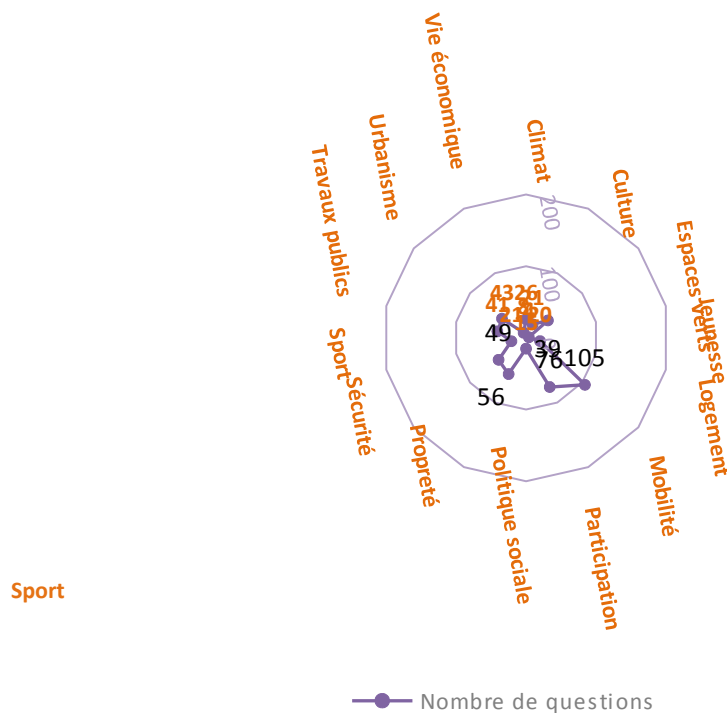
Wat burgerparticipatie betreft hadden deze negen ontmoetingen ook tot doel de Ontmoeting van de Brusselseirs voor te bereiden en uit te werken, die plaatsvond op 15 juni 2019 in de Brusselse Beurs.

Hierop werden de reflecties die tijdens de wijkontmoetingen werden aangehaald verder uitgediept door de belangrijkste thema's met de Brusselaars te bespreken. Deze ontmoeting was een initiatief van Schepen van Burgerparticipatie Arnaud Pinxteren. In lijn met de verbintenissen van de nieuwe meerderheid had ze tot doel een nieuwe dynamiek tot stand te brengen bij de uitwerking van projecten waarin de betrokkenheid van de burgers centraal staat.

*Het is de bedoeling aan de hand van dit participatieve proces de komende maanden en jaren de acties uit te voeren die als prioritair zijn vastgelegd. De visie, de ambities en de tools die de Stad en haar bewoners delen, zullen leiden tot een gezamenlijk Handvest voor **faireBXLsamen**.*

1. De wijkontmoetingen

"U kunt vragen stellen over een thema naar keuze. Vervolgens kunt u deelnemen aan twee andere discussietafels. Aan elke tafel wordt u verwelkomd door de schepenen die bevoegd is voor het thema in kwestie." Nadat de richtlijnen waren uiteengezet, konden de deelnemers discussiëren, luisteren, hun bezorgdheden op tafel leggen of vertellen over hun ervaringen met de wijk. Uit de notities van al deze uitwisselingen kwamen 527 vragen of suggesties naar voren¹.

Zoals te zien is in de grafiek hierna werden de volgende onderwerpen behandeld, in volgorde van frequentie: mobiliteit (105), netheid (76), netheid (56), participatie (76), veiligheid en preventie (49), stedenbouw (43), openbare werken (41) en groene ruimten (39), maar ook klimaat (26), sport (21), cultuur (21), huisvesting (20), sociaal beleid (15), economisch leven (8), jeugd (4), gelijke kansen (2) en demografie (1)².

Deze samenvattende weergave geeft een beeld van de perceptie van de bewoners die de vergaderingen m.b.t. hun wijk bijwoonden. We groepeerden ze hier per thema om tendensen weer te geven en om te tonen dat er gelijkenissen zijn in de verschillende wijken van de Stad.

¹ Deze notities werden gemaakt bij de discussietafel en doorgestuurd naar Brussel Participatie om dit verslag te maken. Niet alle vragen of suggesties werden evenwel doorgestuurd.

² Om de grafiek zo eenvoudig mogelijk te maken, zijn deze twee thema's niet opgenomen, gezien het geringe aantal vragen.

Als aanvulling op de meer gedetailleerde lijsten van vragen per ontmoeting³, vindt u hierna een samenvatting waarin bepaalde specifieke aspecten per wijk worden belicht. We moeten er rekening mee houden dat door de snelle opeenvolging van de negen ontmoetingen de meeste schepenen aanwezig waren, maar dat sommige bevoegdheden niet elke keer behandeld konden worden, afhankelijk van hun respectieve beschikbaarheid.

De debatten over **mobilititeit** gingen meestal over problemen met verkeersveiligheid en parkeren (plaatsgebrek, parkeerplaatsen voor vrachtwagens, beheer van kruispunten), waaruit de vraag voortvloeide om een mobiliteitsplan in te voeren (vaak in bepaalde delen van wijken, of de vraag om van bepaalde straten of zones met lage snelheid voetgangersgebied te maken). Daar komen nog reflecties bij over openbaar vervoer en verplaatsingen met de fiets. Ook het autoverkeer op zich en het beheer van de blauwe zones en de toegang voor personen met beperkte mobiliteit werden besproken.

Aan de discussietafels over **participatie** hadden de meeste reflecties en suggesties betrekking op de mobilisatie van de burgers in de ruime zin van het woord. Ook samenwerking en transparantie tussen de Stad en de bewoners of gebruikers vormden stof tot nadenken. Men zocht met name een antwoord op de gestelde vragen door een beroep te doen op actieve personen en verenigingen die als brug naar de bewoners kunnen optreden. De deelnemers lieten meer specifiek weten dat ze steun nodig hebben bij hun burgeractie en dat de nabijheidsrelatie met de Stad moet verbeteren.

De hinder door sluikstorten was het centrale onderwerp van de discussies over **netheid**: of het nu gaat om sluikstorten op grote of kleine schaal, dit onderwerp blijft voor de bewoners een groot probleem. De deelnemers meldden ook vragen omtrent sensibilisering, beheer van straatafval of sigarettenpeuken, behoefte aan uitrusting (plaatsen van vuilnisbakken, beheer van de glasbollen of dozen voor motorolie). In mindere mate kwamen ook problemen met het buitenzetten van vuilniszakken en de netheid na markten of wegenwerken aan bod.

Diverse aspecten van de openbare ruimte in vraag gesteld: veiligheid, stedenbouw, openbare werken en groene ruimten

Wat **preventie en verkeersveiligheid** betreft, gaat het meestal over vragen met betrekking tot de naleving van de snelheid, de algemene inrichting van een wijk of van kruispunten, het gedrag van bepaalde bestuurders. Vragen rond onveiligheid op straat en in parken, met name voor vrouwen, vormen de tweede grootste bezorgdheid tijdens deze ontmoetingen. De bewoners hadden ook opmerkingen bij verschillende soorten hinder (lawaaï, problemen van openbare orde) en drugsproblemen. Hetzelfde geldt voor het beheer van de blauwe zones.

Stedenbouw doet bij de bewoners vragen rijzen over diverse kwesties, in de eerste plaats de herinrichting van verschillende ruimten in de stad. De nadruk ligt op vergroening, speelpleinen, verlichting, de vraag tot samenwerking aan grote projecten. De burgers zijn vragende partij voor inspecties op stedenbouwkundige inbreuken, alsook voor een grotere aandacht voor het erfgoed. De opdrachten voor regelgeving en informatie inzake stedenbouwkundig beheer door de overheid

---

3 Zie document PDF als bijlage : 2019_ *Tableau synthèse des rencontres de quartier*.

worden door de deelnemers kritisch bekeken en er is een sterke wil tot meer actieve betrokkenheid van de burgers bij de Stad in deze materie.

Diverse problemen inzake de toegankelijkheid van voetpaden en de toestand van wegen staan bovenaan de lijst met vragen over **openbare werken**. Beide onderwerpen verwijzen hoofdzakelijk naar problemen van onderhoud, inrichting of vernieuwing. De burgers hebben in mindere mate aandachtspunten aangehaald over bewegwijzering en wegmarkering. De burgers hebben ook opmerkingen bij de coördinatie of informatie over wegenwerken en wijzen daarnaast op het gebrek aan transparantie van de tool "fix my street" wat de opvolging van gemelde problemen betreft.

De vragen over **groene ruimten** hebben betrekking op het beheer van de netheid in parken, struiken of aan de voet van bomen in de straat. Globaal gezien melden de inwoners dat ze een beter onderhoud of betere voorzieningen willen (meer bomen, meer groen), gezien de stedelijke dichtheid van bepaalde wijken. Tot slot kwam ook de kwestie aan bod van het evenwicht tussen de rust in de parken en de evenementen die er worden gehouden.

Wat met de andere thema's en bevoegdheden?

Wat het **klimaat** betreft, tonen de bewoners zich vooral bezorgd over de luchtvervuiling, met name rond de scholen, maar ook over de geluidsoverlast door vliegtuigen. Ze vragen de Stad om opheldering over de acties voor energiebesparing en milieueducatie alsook over de bescherming van de biodiversiteit. Op het gebied van voeding willen de bewoners wijkcompostparken oprichten en sensibiliseren over voedselverspilling.

Wat **sport** betreft, hebben de meeste vragen die werden verzameld betrekking op de toegankelijkheid, hetzij tot infrastructuur, hetzij tot bepaalde disciplines, met name voor vrouwen. Dit thema omvat ook de informatie die wordt verstrekt om het bestaande aanbod te bevorderen, de openingsuren en de behoefte om andere uitrusting of een ander aanbod uit te werken. Soms was er ook sprake van hinder die kan ontstaan wanneer men activiteiten in de openbare ruimte toelaat.

De burgers hebben uitgelegd dat ze beter geïnformeerd wilden zijn over wat de Stad doet *op het gebied van **cultuur*** en vragen steun voor of investeringen in infrastructuur (voorbeeld: het groentheater). Ze vragen ook voor meer steun aan ambachtslui en kunstenaars en stellen voor om hen lege handelsruimten ter beschikking te stellen. De hinder die gepaard gaat met de organisatie van grote evenementen (met name in de parken) kwam ook aan bod.

Het thema **huisvesting** werd belicht met betrekking tot het beheer (hoofdzakelijk sociale woningen en huur) en de steun aan personen bij de te ondernemen stappen of de toegang tot woningen. Dat leidde dan weertot bezorgdheden omtrent voorzieningen: nood aan meer woningen (ook voor bepaalde bevolkingsgroepen zoals senioren).

De deelnemers aan de tafels "**sociaal beleid**" brachten het thema hulp aan personen naar voren, maar ook nabijheid en vereenvoudiging van de te ondernemen stappen. Uit de getuigenissen van de bewoners blijkt dat er nood is aan meer begeleiding bij huisvesting. De bewoners willen meer buurtactiviteiten in de wijken om de sociale cohesie te versterken. Daarnaast vragen ze dat de Wijkhuizen ook 's avonds en op zaterdag open zijn.

Geïntegreerd verslag – Samenvatting wijkontmoetingen en participatieve workshops van de Ontmoeting van de Brusselseirs (juni 2019)

Ook over het **economisch leven** werd druk gediscussieerd, met name over dynamisering en steun. De bewoners maken gewag van de niet-naleving van vergunningen (terras, openingsuren, organisatie van concerten) en vragen meer controles. Ze vragen ook overleg om te achterhalen welke buurtwinkels de bewoners graag zouden zien.

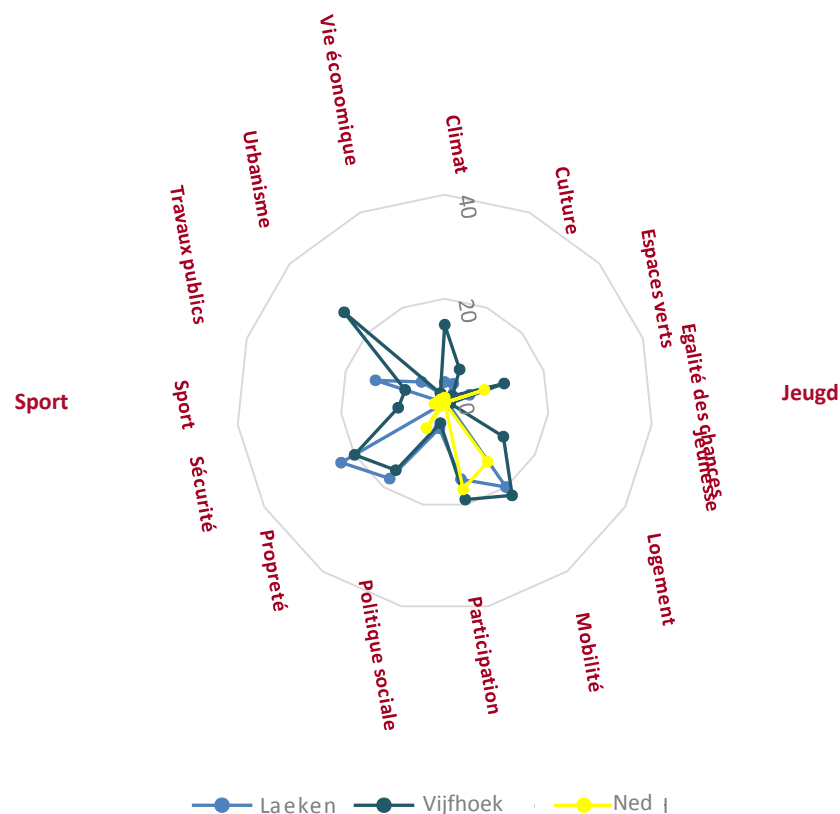
De nood aan uitrusting en steun voor scholing of opvoeding gaf aanleiding tot een aantal vragen over **de jeugd**, onder meer de behoefte aan studieruimte voor studenten.

Er waren twee vragen over het **gelijkheidsbeleid** en een vraag over de openingsuren van de administratieve antenne van Haren in de bevoegdheid **demografie**.

We herinneren aan het transversale karakter van de diverse hiervoor genoemde bevoegdheden: dat is met name het geval voor mobiliteit, meerdere grote inrichtingsprojecten en huisvesting.

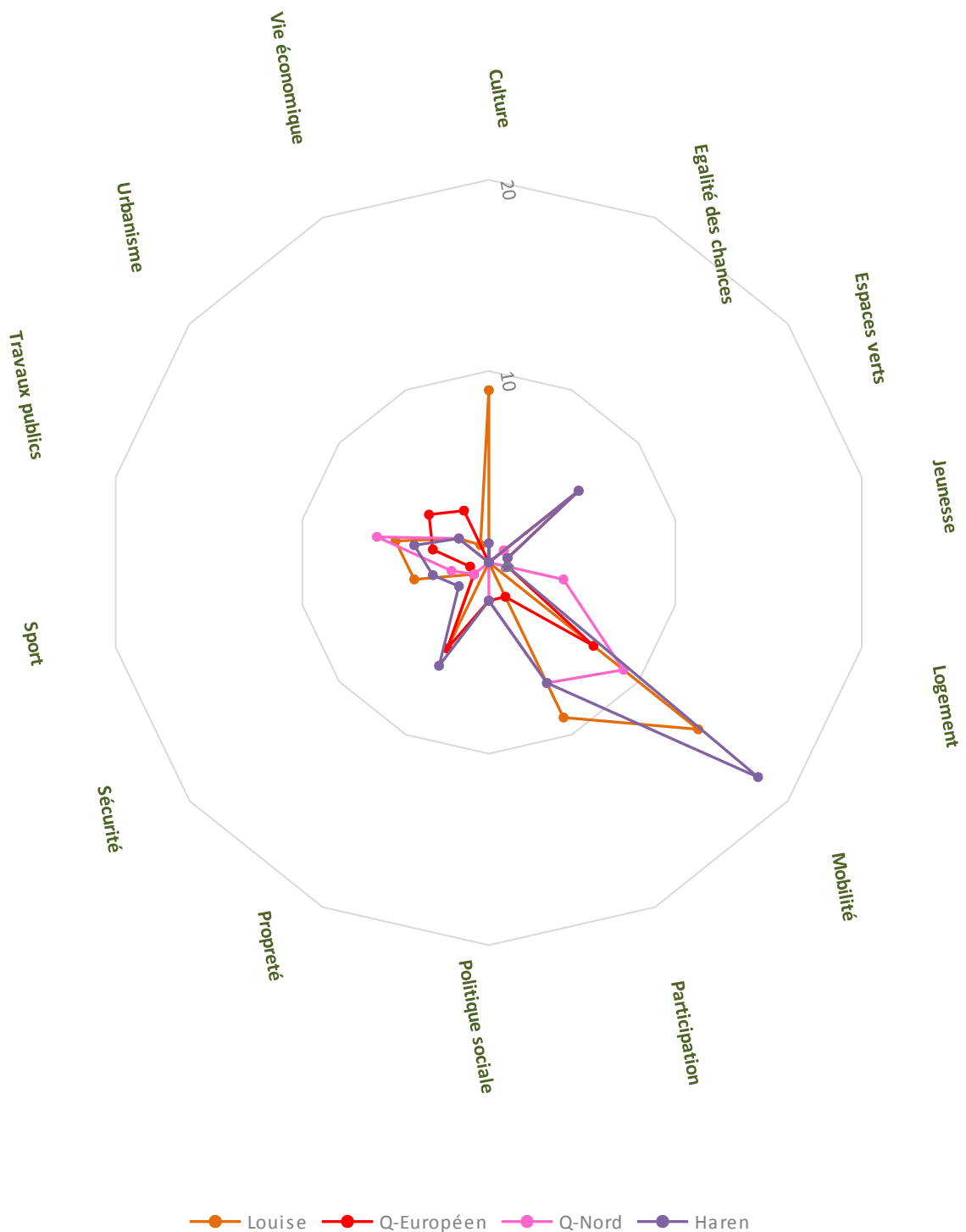
De kleine verschillen die de wijken vorm geven:

We overlopen nu de indeling van de vragen die in elke ontmoeting zijn gesteld om de trends per wijk te bekijken. Om dit overzicht te vergemakkelijken, zetten we alle wijken samen in twee grafieken. De eerste grafiek omvat Neder-over-Heembeek, Laken en de Vijfhoek; de tweede de Europese wijk, de Noordwijk, Louiza en Haren. Deze opdelingen werden hoofdzakelijk ingegeven door het ongeveer gelijke aantal vragen dat tijdens de ontmoetingen werd genoteerd.

Figuur 1 - Verdeling van de thema's per wijk: 1/2

Vooral de pieken in bepaalde thema's per wijk zijn interessant. Deze pieken zeggen iets over kleine verschillen per bewonerszone. Maar alvorens we hier dieper op ingaan: het gaat om een momentopname, waarin niet alle vragen werden genoteerd, waarbij alleen de schepenen die naar de

Geïntegreerd verslag – Samenvatting wijkontmoetingen en participatieve workshops van de Ontmoeting van de Brusselers (juni 2019)

ene of de andere ontmoeting konden gaan de besprekingen met betrekking tot hun eigen bevoegdheden konden leiden. Bovendien hebben de deelnemers ook hun visie aangebracht. Toch kunnen we vaststellen dat de thema's stedenbouw en klimaat sterk leven in de Vijfhoek, openbare werken en huisvesting in Laken, cultuur in Louiza, stedenbouw in de Europese wijk, openbare werken en huisvesting in de Noordwijk en mobiliteit en groene ruimten in Haren.

In een notendop

Hierna volgen de meest opvallende feiten per wijk.

De bewoners van **Laken** hadden voornamelijk vragen rond veiligheid, mobiliteit (met name parkeerplaatsen voor vrachtwagens en het beheer van de blauwe zones) en openbare werken. Ze haalden ook de problemen aan met het beheer van de netheid na de markt op het Bockstaelplein.

In **de Vijfhoek** wordt vaak het probleem aangehaald van lawaai en andere hinder (gedrag van mensen dat de buurtbewoners stoort), dat ongetwijfeld bij het "stadscentrum" hoort, net als de problemen met netheid. Er waren ook meerdere vragen over sociale woningen en uiteraard specifieke opmerkingen rond het beheer en het verloop van de werken aan de voetgangerszone.

In **Neder-Over-Heembeek** waren veel bewoners bezorgd over de groene ruimten en het openbaar vervoer. Maar hier moeten we opmerken dat tijdens de wijkontmoeting die hier plaatsvond, een presentatie werd gegeven van het toekomstige tramproject van de MIVB naar deze wijken van de Stad. Ook hier zijn er bepaalde problemen met het parkeren van vrachtwagens.

Louiza

Figuur 2 - Verdeling van de thema's per wijk: 2/2

De specifieke problemen van **Haren** hebben te maken met het beheer van het groene karakter van dit deel van de Stad, de vliegtuigen, de mobiliteit en de toegankelijkheid van de wijk, alsook meerdere projecten die als erg hinderlijk worden beschouwd, waaronder de geplande gevangenis.

In de **Louizawijk** ging het met name over cultuur en informatie hierover, het beheer van het Terkamerenbos met de aspecten van mobiliteit in het bos en de moeilijke relaties met het Gewest, met name wat de netheid betreft. De deelnemers aan de ontmoeting in de Louizawijk hadden het over een gevoel van onbehagen met betrekking tot de veiligheid, met name in de sociale woningen en rond het Maximiliaanpark.

In de **Europese Wijk** ging het meer bepaald over het project van de Schuman-rotonde, het Jubelpark en het beheer van de vuilniszakken, met name voor Europese ambtenaren en toeristen.

De rechtstreekse uitwisselingen tussen burgers en bestuur tijdens deze vergaderingen werden erg geapprecieerd.

Deze interpretatie van de ontmoetingen is niet volledig, omdat ze opgebouwd is aan de hand van – maar niet uitsluitend door – de inbreng van de mensen die zich konden verplaatsen naar de vergaderingen. Bovendien hangt ze ook af van de schepenen die aanwezig waren en het doorsturen van de uitwisselingen. Dankzij deze kostbare en talrijke bijdragen van actieve burgers kon het nieuwe College uit eerste hand de uitdagingen in de verschillende wijken vernemen, en heeft het daarvan een overzicht

Geïntegreerd verslag – Samenvatting wijkontmoetingen en participatieve workshops van de Ontmoeting van de Brusselers (juni 2019)

Een van de uitdagingen van de Stad op het gebied van burgerparticipatie is om aan deze bijdragen het perspectief van andere categorieën van de bevolking toe te voegen die ze via andere vormen van contact of mobilisatie moet zoeken. De digitale tool "faireBXLsamen" werkt mee aan deze doelstelling, naast andere middelen voor innovatieve uitwisseling, buurtinformatie en betrokkenheid van de bevolking die moeten worden uitgebreid of ontwikkeld.

Deze directe aanpak per wijk, in de vorm van thematische rondetafels, tussen de burgers en de Stad werd erg positief onthaald door een grote meerderheid van de deelnemers.

Alle vragen die tijdens de negen wijkontmoetingen werden verzameld, vormden vervolgens een van de belangrijkste bronnen voor de uitwerking van de workshops van de Ontmoeting van de Brusselseirs over lokale democratie en de participatietools die worden gestimuleerd in het kader van het nieuwe meerderheidsakkoord.

2. De Ontmoeting van de Brusselseirs

De Ontmoeting van de Brusselseirs vond plaats op 15 juni 2019 in de Beurs van Brussel, in aanwezigheid van meer dan 150 Brusselaars, naast tal van verenigingen en leden van het College.

De deuren van de Beurs gingen open om 9.00 uur en de hele dag lang konden burgers deelnemen aan workshops. Via die workshops werd eerst gepeild naar hun behoeften inzake participatie. Daarna werd besproken welke tools de Brusselaars graag ingevoerd zien om participatie te stimuleren en te verbeteren. Deze dag was meteen ook een gelegenheid voor de Brusselaars om kennis te maken met het praktische werk van verenigingen, te luisteren naar de getuigenissen van inspirerende actoren, actoren die van belang zijn voor participatie in België of Europa maar ook voorstellen te doen voor de inrichting van de nieuwe zaal van de Stadsraad.

Wat volgt, is een samenvatting van de participatieve workshops die plaatsvonden tijdens de Ontmoeting van de Brusselseirs. Deze samenvatting is tot stand gekomen op basis van informatie die werd verzameld door de facilitatoren die de discussies hebben gemodereerd.

We beginnen met een gedetailleerd overzicht van de resultaten van de workshops die 's ochtends werden gegeven en die gericht waren op de behoeften van de burgers. De workshops haddendrie thema's: Informeren, Betrekken, Innoveren.

Verder in het verslag leest u de resultaten van de zes workshops over de invoering van nieuwe participatietools:

- Wijkraad
- Burgerbudget
- Burgerpanel
- Sociaal innovatielab
- Burgerinitiatiefrecht
- Andere tools

Tot slot eindigen we dit luik van het verslag met de presentatie en de analyse van de resultaten van de stemming in Agora via de app Sli.do. Met deze app konden we de verschillende tools rangschikken naar voorkeur.

De behoeften

Tijdens het eerste deel van de dag werd gepeild naar de behoeften van de burgers inzake participatie. Elke workshop was opgebouwd rond een thema. De drie thema's waarrond de burgers werkten, waren:

- 1) Informeren: hier werd nagegaan hoe de Stad de burgers beter kan informeren en welke tools ze moet invoeren om de dialoog te verbeteren.

Geïntegreerd verslag – Samenvatting wijkontmoetingen en participatieve workshops van de Ontmoeting van de Brusselseirs (juni 2019)

- 2) Betrekken: het doel van dit thema was inzicht te krijgen in de behoeften van de burgers die betrokken willen zijn bij het beleid van de Stad Brussel.
- 3) Innoveren: met dit derde thema werd bij de aanwezige burgers gepeild naar de realisaties die nodig zijn om innovatie op het grondgebied van de Stad Brussel te bevorderen.

De burgers hebben zich dus opgesplitst in drie groepen volgens het thema van hun voorkeur; ze hebben hun gezamenlijke behoeften uitgesproken en in volgorde van prioriteit gezet volgens het gekozen thema. Na de reflectie- en schrijfoefening werden de resultaten gepresenteerd in Agora. De burgers konden hun voorkeuren geven, dit keer individueel, door te stemmen op de verschillende voorstellen van elk van de groepen. Opmerking: de deelnemers konden stemmen voor de behoeften die in Agora werden gepresenteerd, maar ook voor alle behoeften die tijdens de lokale wijkontmoetingen werden verzameld.

Informereren

De resultaten van deze workshop zijn opgebouwd rond drie pijlers: "organiseren", "anticiperen" en "opvolgen".

De burgers die aan deze workshop deelnamen, benadrukten met name de noodzaak om te beschikken over georganiseerde informatie, die loopt via een efficiënte centralisering en informatieverbreiding. Deze centralisering zou kunnen gebeuren via een toegankelijk platform waar proactief informatie wordt ingevoerd over alle evenementen of acties die plaatsvinden op het grondgebied van de Stad en haar omgeving (de buurgemeenten maar ook op gewestelijk niveau). Bij de verspreiding moet rekening worden gehouden met de uitdagingen wat de vorm betreft (afhankelijk van het type media en de drager) maar ook met de toegankelijkheid, met name talen, personen met beperkte mobiliteit, geolocalisatie, sociaal niveau en interessegebieden.

Deze informatie moet neutraal blijven, dat wil volgens de deelnemers zeggen dat ze objectief moet zijn en diverse standpunten moet weergeven.

Wat tot slot de verspreiding en de oprichting van een digitaal platform voor verspreiding van de informatie betreft, hebben de deelnemers aangegeven dat ze indien mogelijk via een systeem van tags de informatie willen kunnen filteren, zodat de meer lokale actoren ze verder kunnen verspreiden, of volgens andere, nog nader te bepalen criteria.

Dit werd ook door de burgers aangehaald. Zij voelen zich vaak voor een voldongen feit gesteld en hebben niet de indruk dat ze worden geraadpleegd. Ze willen dan ook informatie die het mogelijk maakt te anticiperen op de projecten, de acties en het beleid van de Stad Brussel.

Tot slot blijkt ook opvolging belangrijk voor de burgers. Met opvolging bedoelt men de relatie die zou moeten ontstaan bij de interactie zodra de burger contact opneemt met de Stad Brussel. De burgers stellen dat ze een gesprekspartner missen. Volgens hen moet deze opvolging dus beter worden georganiseerd en moet de interactie worden verbeterd.

De discussie van deze workshop werd afgesloten door van gedachten te wisselen rond de vraag naar stimulansen en motivaties (of hindernissen) voor participatie.

Geïntegreerd verslag – Samenvatting wijkontmoetingen en participatieve workshops van de Ontmoeting van de Brusselseirs (juni 2019)

Betrekken

De burgers die aan deze werkgroep deelnamen, hebben 17 collectieve behoeften geïdentificeerd om de betrokkenheid van de Brusselaars bij het beleid van de Stad te stimuleren. Door het grote aantal voorstellen gaan we ze in detail bestuderen op basis van het totale aantal stemmen dat ze hebben gekregen, te beginnen met het voorstel dat de meeste stemmen heeft gekregen.

De burgers wezen op de noodzaak om te beschikken over fysieke en virtuele plaatsen met methodologische tools en deskundigen om de participatie en betrokkenheid van de Brusselaars te bevorderen. Dit voorstel kreeg de meeste stemmen.

Een voorstel dat ook aanzienlijke steun kreeg, is dat van de Wijkregisseurs, die zouden optreden als brugpersoon naar een minder toegankelijk publiek, in het hart van de wijken.

De burgers vroegen ook om de oprichting van een platform waar men projecten kan indienen, op de verschillende projecten kan stemmen en het budget ervan kan vastleggen.

Er werden ook drie voorstellen ondersteund, maar in mindere mate. Er wordt met name gevraagd dat participatie niet langer een tool zou zijn die de Stad Brussel slechts af en toe gebruikt, maar dat het meer op een structurele manier gebeurt. De deelnemers vragen ook de publicatie van de resultaten na de debatten van de Gemeenteraad en de oprichting van wijkantennes.

Wij formuleren hier een voorstel tot indeling en interpretatie van alle behoeften en wensen door ze in drie pijlers onder te brengen:

Informatie	Tools	Instellingen/overheid
<ul style="list-style-type: none"> • Publicatie van de resultaten van de debatten • Informatie en betrokkenheid van de burgers voorafgaand aan elk project • Een officiële website met informatie over de adviezen van burgers en betere informatie aan nieuwkomers	<ul style="list-style-type: none"> • Fysieke en virtuele plaatsen met methodologische tools en personeel • Wijkregisseurs • Platform om projecten in te dienen, op deze projecten te stemmen en het budget ervan te bepalen • Wijkantennes • Oprichting, heractivering en informatie over de adviesraden • Samenwerking tussen experts en burgers	<ul style="list-style-type: none"> • Structurele in plaats van tijdelijke participatie • Betere terugkoppelingen tussen de Stad en de bewoners • Proactiviteit van de gemeente om naar de burgers te stappen • Aanduiding van een dossierbeheerder voor de opvolging van de projecten • Faciliteren van de interpellaties van de gemeenteraad • Einde aan het cliëntelisme • Permanent contact met de politici • Meer zitplaatsen in de

Geïntegreerd verslag – Samenvatting wijkontmoetingen en participatieve workshops van de Ontmoeting van de Brusselaars (juni 2019)

		zaal van de gemeenteraad
--	--	--------------------------

Innoveren

De burgers die aan deze workshop deelnamen, gaven een gedetailleerd overzicht van de collectieve behoeften en de voorstellen om innovatie op het grondgebied van de Stad Brussel te bevorderen. Net als bij het verslag van de workshop "Betrekken" zullen wij ook hier meer details geven over de voorstellen, in afnemende volgorde van van aantal stemmen.

Het voorstel dat de meeste stemmen heeft gekregen, heeft tot doel een fysieke ruimte te bieden waarin open workshops worden opgezet om te testen en te cocreëren.

Ook drie andere voorstellen kregen massale steun. In het eerste voorstel wordt benadrukt dat men op het gebied van innovatie moet werken in een bottom-up dynamiek, om zoveel mogelijk mensen te kunnen betrekken. Een ander voorstel sluit zich hierbij aan door aan te stippen dat innovatie en het innovatieproces inclusief en toegankelijk moeten zijn voor mensen die meestal minder betrokken zijn. Het laatste voorstel geeft tot slot aan dat de Stad het voorbeeld moet geven wat twee- en zelfs meertalige samenwerking betreft.

In de tabel hierna formuleren we een voorstel tot indeling en interpretatie van alle behoeften en wensen door ze in vijf pijlers onder te brengen:

Faciliteren van de testfasen	Beleidsinnovatie	Filosofie van de innovatie	Gebruik van talen
<ul style="list-style-type: none"> • De mogelijkheid van testfasen vergroten. Meer kunnen testen en experimenteren. • Vereenvoudiging van de normen (met name betreffende stedenbouw en veiligheid) tijdens de testperiodes • Beschikken over een fysieke ruimte, workshops opzetten om te testen en te cocreëren 	<ul style="list-style-type: none"> • Innoveren op politiek gebied en in de huidige institutionele situatie • Een burgerparlement oprichten 	<ul style="list-style-type: none"> • De innovatie moet transparant, gebruiksvriendelijk en aanzienlijk zijn • De innovatie en het innovatieproces moeten inclusief en toegankelijk zijn voor mensen die minder betrokken zijn • Er moet een bottom-up benadering komen om iedereen bij de innovatie te betrekken • Een juist evenwicht vinden tussen innovatie en modernisering 	<ul style="list-style-type: none"> • Beschikken over financiële middelen voor vertaling met het oog op inclusie en samenbrengen • De Stad moet het voorbeeld geven wat twee- en zelfs meertalige samenwerking betreft • Ook kunnen innoveren in het Engels (voor de expats) en gebruikmaken van hun internationale ervaring, vaardigheden en de talloze experts die werken in de

Geïntegreerd verslag – Samenvatting wijkontmoetingen en participatieve workshops van de Ontmoeting van de Brusselseirs (juni 2019)

		(geen prioritaire doelstelling)	internationale instellingen of ngo's.
--	--	------------------------------------	--

De tools

Als antwoord op de bezorgdheden die de burgers 's ochtends hadden geuit, werd in de namiddagworkshops dieper ingegaan op de vertaling ervan naar nieuwe participatietools.

De burgers werd gevraagd zich in zes groepen te verdelen. Elke groep besprak een participatietool, gaf ideeën voor de werking ervan en stelde de actiemiddelen ervan vast. De Schepen van Participatie, Arnaud Pinxteren, had elke tool vooraf voorgesteld in Agora. Elke groep werd gemodereerd door een facilitator, die ook werd bijgestaan door een persoon die deskundig was op het gebied van de besproken tool en die de technische vragen van de burgers kon beantwoorden.

De deelnemers konden om de 20 minuten veranderen van discussiegroep.

De volgende thema's waren aan de zes groepen toegekend:

- 1) Wijkraad
- 2) Burgerbudget
- 3) Burgerpanel
- 4) Sociaal innovatielab
- 5) Burgerinitiatiefrecht
- 6) Andere tools: deze groep moest andere dan de tools hierboven uitwerken.

Hierna volgen de resultaten die werden verkregen tijdens de discussies in deze werkgroepen.

De wijkraad

De reflectie volgde een structuur met vier punten die we hier zullen aanhalen.

A. Wat is de perimeter van een wijk?

Deze vraag werd uitgebreid besproken en men kwam niet tot een voorstel waarin iedereen zich kon vinden. Er werd evenwel een aantal voorstellen gedaan; we geven ze hier weer.

Eerst en vooral werd een inventaris van de bestaande wijken opgesteld, zowel op basis van de historiek van de wijken als van het gevoel van verbondenheid van de bewoners met hun wijk. Er werd overigens benadrukt dat de historische wijken niet overeenstemmen met de administratieve wijken; de indeling is te ruw. Het panel is van mening dat er een andere inventaris zou moeten worden opgesteld, met name van de verschillende verenigingen die in de wijken actief zijn. Ook de grootte van de wijk was voer voor discussie: moeten we lokaal of globaal denken, wat zou de ideale grootte zijn? Deze vraag hebben de deelnemers niet kunnen beantwoorden. Er werd benadrukt dat de keuze aan de bewoners moest worden gelaten, met de opmerking dat er een verschil over de perceptie van de wijk is tussen de bewoners die al lang in de wijk wonen en de bewoners die er net wonen.

B. Hoe groot moet de raad zijn?

De samenstelling werd besproken en er werden meerdere criteria en principes gedefinieerd:

- De grootte van de raad moet in verhouding staan tot het aantal bewoners van de wijk

- De raad moet samengesteld zijn uit een oneven aantal leden (7 of 9) om tot duidelijke meerderheden te kunnen komen.
- De raad moet representatief zijn, wat betekent dat de leden een afspiegeling zijn van de populatie van de wijk volgens de criteria:
  - Leeftijd
  - Pariteit mannen/vrouwen
  - Gemeenschappen
  - Handelaars/Bewoners/Ambachtslui (deze verschillende categorieën hebben andere economische belangen).
  - Personen met beperkte mobiliteit
  - Sociale categorieën

De vraag van de loting werd tijdens deze workshop ook behandeld. Men was het eens over het principe van de loting van de leden van de wijkraad, maar er blijven vragen. Wat bijvoorbeeld met mensen die door loting zijn aangeduid maar die zich niet betrokken voelen?

C. Welke praktische modaliteiten?

De vragen die in deze sectie zijn gesteld, gingen vooral over terugbetaling, (al dan niet) wisselend voorzitterschap en de frequentie van de vergaderingen. Er werden meerdere voorstellen gedaan.

De deelnemers wezen op het belang van een eigen plek voor de wijkraad, in de wijk zelf (met het oog op decentralisering), met informatie over de Stad Brussel. Deze plek moet in contact staan met de gemeente maar toch op neutraal terrein liggen, bij voorkeur een symbolische plek. Ze wijzen het idee om in een school of sportcentrum te vergaderen af.

De verkiezing van de leden zou jaarlijks gebeuren en een mandaat zou twee jaar duren. Zo zou 50 % van de wijkraad elk jaar wijzigen, wat een continuïteit in de uitoefening van de functies waarborgt maar ook plaats laat voor innovatie.

Hoe vaak er wordt vergaderd, moet door de leden van de Raad zelf worden bepaald. De deelnemers hebben echter ter informatie wel een periodiciteit aangegeven. Ze zouden moeten samenkomen tussen één keer om de twee weken en één keer om de twee maanden. Het minimum zou één keer per kwartaal zijn.

D. Welke interacties met het College van Burgemeester en Schepenen?

De deelnemers hebben voorgesteld dat een lid van het College dat bevoegd is voor de kwesties waarmee de Raad is belast, om de drie maanden aan een vergadering zou deelnemen. Dit zou zorgen voor een evenwicht tussen de autonomie van de Raad en de aanwezigheid van vertegenwoordigers van de Stad.

De stadsdiensten zouden ook worden gevraagd af en toe de vergaderingen bij te wonen.

De wijkraden zouden een punt op de agenda van de Gemeenteraad moeten zijn.

Het Burgerbudget

Deze workshop werd opgezet rond drie vragen.

A. Hoe verloopt het stellen van prioriteiten?

Bij de bepaling van de prioriteiten voor een burgerbudget moet worden gezocht naar een evenwicht tussen het belang van de wijk en het algemene belang.

De Brusselseirs vragen een gemengd proces van priorisering: dit moet een combinatie zijn van de fysieke ontmoetingen in de wijk en de online stemmen. De stemmen, zowel online als van de ontmoetingen, zouden voorkeurstemmen moeten zijn, alsook nee-stemmen als de burgers niet te vinden zijn voor een project waarvoor ze kunnen stemmen.

De prioriteiten zouden overigens wijk per wijk moeten worden vastgesteld.

Het is belangrijk dat iedereen kan meewerken aan het stellen van prioriteiten. Daarom zouden de burgers, voordat ze prioriteiten gaan stellen, ook moeten worden ondersteund om een gezamenlijk project of op te lossen probleem te presenteren dat in aanmerking zou kunnen komen voor het burgerbudget.

B. Hoe verloopt het valideringsproces?

Bij de bepaling van het valideringsproces moet ook worden gezocht naar een evenwicht tussen het belang van de wijk en het algemene belang.

Voordat een project kan worden gevalideerd, zouden de burgers zoveel mogelijk informatie over het project moeten krijgen, met de steun van de overheid. Deze zou eerst de haalbaarheid van het idee moeten controleren en vervolgens de kostprijs van het project ramen.

Het valideringsproces zou gemengd moeten zijn: een combinatie van de fysieke ontmoetingen in de wijken en de online stemmen, maar ook gemengd in die zin dat de validering zowel binnen als buiten de wijk moet gebeuren. Mensen uit andere wijken zouden voor of tegen een project moeten kunnen stemmen.

De stemmen, online en van de ontmoetingen, zouden voorkeurstemmen moeten zijn, alsook nee-stemmen als de burgers niet te vinden zijn voor een project dat ze kunnen valideren.

C. Welke verdeling tussen overheidsinvestering en steun aan burgerprojecten?

De verdeling hangt af van de behoeften van de wijk, de genomineerde projecten en de voorgestelde openbare investeringen. Een vaste verdeling is dus niet wenselijk. De Brusselseirs stellen een soort "vork" voor waarbinnen minstens 25 % van het budget wordt voorbehouden voor openbare investeringen en 25 % voor burgerprojecten. Het resterende budget (50 %) kan variëren volgens de behoeften, projecten en investeringen.

Wat de openbare investeringen betreft, benadrukken de Brusselseirs dat het burgerbudget niet alleen mag worden gebruikt voor projecten die onder het budget van de stad vallen.

Burgerpanel

Wij geven hier de structuur weer waarrond de workshop werd opgezet.

A. Wat is de prioritaire doelstelling?

De burgers hebben vastgesteld dat er momenteel geen juridische tool is die de overheden kan dwingen de aanbevelingen of voorstellen die tijdens een burgerpanel zijn opgesteld, na te leven. Als dergelijke panels in het leven worden geroepen, willen ze evenwel dat de resultaten ervan bindend zijn voor de beleidsverantwoordelijken, in hun geheel of voor een deel van de voorstellen. Het doel voor hen moet zijn om naar dit bindende karakter toe te werken.

Ze zouden overigens graag zien dat er globaal wordt nagedacht over deze vraag.

Volgens hen kan een goed uitgevoerd burgerpanel de representatieve democratie verbeteren door de verkozen politieke vertegenwoordigers de kans te bieden projecten en voorstellen uit te voeren die rechtstreeks door hun kiezers zijn uitgewerkt.

B. Welke complementariteit is er met de overleggraden of de gemeenteraad?

Voor de deelnemers moet het burgerpanel in de eerste plaats meer bindend zijn dan een adviesraad, waarvan de resultaten al dan niet door de overheden kunnen worden gebruikt.

Ze wijzen er overigens op dat het werk van een burgerpanel moet worden uitgevoerd in samenwerking met dit gemeentelijke college, en vooral de waarborg moet hebben dat met haar resultaten rekening wordt gehouden door de beleidsverantwoordelijken.

C. Welke samenstelling?

Het panel zou open staan voor alle burgers ouder dan 16 jaar en zou een afspiegeling moeten zijn van het niet-georganiseerde maatschappelijk middenveld. De deelnemers benadrukken dat het panel de steun moet krijgen van experts en van de verenigingssector, om efficiënte en relevante oplossingen te kunnen voorstellen.

De leden van dit panel moeten tijdens hun deelname overigens worden vergoed en te eten krijgen.

Sociaal innovatielab

De burgers gingen eerst in op de sociale dimensie van het Sociaal innovatielab: wordt innovatie verondersteld inbegrepen te zijn in de participatie of moet ze ruimer worden geïnterpreteerd, als innovatie op alle gebieden?

Na deze voorafgaande opmerking behandelden ze de vragen die hen tijdens de workshop waren gesteld en volgden ze de vooraf vastgelegde vragenstructuur die we hierna weergeven.

A. Een thematische of geografische oriëntatie?

De Brusselseirs hebben voorgesteld uit te gaan van een geografische en niet van een thematische oriëntatie.

B. Een centrale plek of meerdere decentrale plekken?

De deelnemers benadrukten dat het belangrijk is uit te gaan van de lokale schaal, terwijl er ook een dynamiek, een mobiliteit is. Ze voegden eraan toe dat men moest uitgaan van bestaande ontmoetingsplaatsen, om de mensen op lokaal niveau te bereiken. Het is niet aan de burgers om naar de innovatie te gaan, de innovatie moet naar hen komen.

C. Wat nog?

Deze sectie bevat meerdere opmerkingen en voorstellen die volgens de deelnemers de acties van en in het Sociaal innovatielab moeten begeleiden.

De deelnemers hadden het in de eerste plaats over een dialoog en benadrukten dat deze menselijk moest zijn en overheden, experts en bewoners op voet van gelijkheid moest samenbrengen. Het doel is synergiën te kunnen creëren tussen personen door de toegekende rollen uit te sluiten.

De timing van deze dialoog is volgens de deelnemers ook belangrijk. Ze benadrukken dat het moet gaan om een bottom-updialoog, die plaatsvindt vóór het begin van alle wettelijk procedures of vereisten. Alles begint bij informeren.

De Brusselseirs werden het vervolgens eens over de werkingmethoden en de praktijken die moeten worden ingevoerd in het kader van dit Lab. In de eerste plaats wezen ze op het belang om uit te gaan van het bestaande, van de praktijken die al als innovatief zijn gepresenteerd. Zij willen ook dat er veel ruimte is voor experimenteren en dat men fouten niet meer als negatief ziet maar als geoorloofd en positief (herhaling op basis van fouten, leren, verbeteren). Dit houdt in dat er veel aandacht gaat naar de testfasen en dat men niet alleen oog heeft voor wat al afgewerkt is.

De deelnemers wijzen er ook op dat men samen moet werken en niet samen moet denken. Zij zijn van mening dat er vooral aandacht moet gaan naar onthaal, plezier, gezelligheid, ontmoetingen van het hart en niet van het hoofd, het ludieke en de dynamiek.

In deze discussie over de praktijken is onenigheid ontstaan. Een deel van de groep is met name van mening dat de ideeën die in het lab zijn uitgewerkt, aan niemand zouden mogen toebehoren, dat ze gratis zijn en later niet te gelde mogen worden gemaakt (ze zijn tegen de commerciële recuperatie van deze burgerideeën, die zijn ontstaan terwijl mensen hun tijd en energie gratis ter beschikking stelden). Het andere deel van de groep betreurt dan weer dat deze ideeën niet kunnen worden uitgevoerd door externe organisaties volgens bepaalde voorwaarden, als ze relevant zijn.

Tijdens dit deel van de discussie werd ook benadrukt dat het belangrijk was dat het laboratorium niet plaatsvindt bij de Stad, het moet om een neutrale plek gaan die van iedereen is.

Wat tot slot het publiek betreft, moet de prioriteit gaan naar ontmoeting, naar het spontane, voordat men zich gaat toespitsen op de behoefte aan innovatie. Bovendien moet de bijdrage van iedereen aan dit lab naar waarde worden geschat: iedereen mag zijn zegje doen en heeft waarde.

Burgerinitiatiefrecht

De structuur die heeft gediend om de voorstellen te formuleren, is hier overgenomen.

A. Relevantie

De Brusselers benadrukten dat het burgerinitiatief alleen nuttig kan zijn als men zich bewust is van de werking van dit soort processen, wil het recht van burgerinitiatief nuttig zijn.

De burgers moeten zich ook bewust zijn van het machtsniveau waartoe zij zich moeten richten om een bepaald probleem op te lossen of om een initiatief voor te stellen. Begeleiding van de burgers zou kunnen worden overwogen, al was het maar voor het wettelijke aspect, de te volgen procedures, en misschien de voorbereiding van de presentatie van het initiatief.

Er is ook goede informatie nodig over de behandelingstermijnen van de initiatieven, zodat er geen buitensporige wachttijd is en men zicht krijgt op de vordering van het werk en van het proces.

De deelnemers waarschuwen tegen initiatieven die erop gericht zouden zijn een beslissing te schrappen of te blokkeren, vooral wanneer men de mogelijke gevolgen ervan niet kent. Ze stellen voor dat men misschien aan de dragers van een dergelijk initiatief zou kunnen vragen een alternatief voor te stellen voor wat men wil schrappen of blokkeren.

De Brusselers die aan de workshop deelnamen, gaven ook aan dat de vereiste handtekeningen moesten worden aangepast aan de omvang van het project. Zo moet men bijvoorbeeld vermijden dat mensen hun steun geven aan een initiatief terwijl ze niet in de betreffende wijk of gemeente wonen.

Tot slot geven de deelnemers aan dat op meer globale schaal de regels tussen alle gemeenten en entiteiten vergelijkbaar zouden moeten zijn. Bij dit uniformiseringswerk benadrukken ze dat de minst beperkende regel de voorkeur moet krijgen.

B. Onderwerp

Volgens de deelnemers kan het initiatief alle onderwerpen behandelen, met één uitzondering: initiatieven die inmenging in scholen zouden veroorzaken. Volgens hen staat er te veel op het spel wanneer men tussenkomt in de beslissingen van een school.

Andere tools

Deze groep werd gevraagd naast de bestaande tools een nieuwe tool voor te stellen om burgerparticipatie te verbeteren: elk nieuw idee van een deelnemer of elk voorstel dat werd gepost op het platform (www.fairebruxelles.be) vóór de Ontmoeting van de Brusselers kon hier worden besproken.

De Brusselers die aan deze workshop deelnamen, hebben drie tools uitgewerkt.

A. Oprichting van een burgerpanel om de communicatie van de Stad Brussel te herzien/nieuw leven in te blazen

De deelnemers zijn van mening dat de communicatie tussen de Stad en de burgers beter kan. Ze wijzen erop dat bepaalde standpunten ontbreken in de manier waarop Brussel communiceert, zowel wat de kanalen als wat de inhoud betreft.

B. Een platform/netwerk van lokale facilitators oprichten

Het doel van dit platform is het delen van materiaal en uitwisselen van vaardigheden om het sociale aspect te bevorderen en constructieve dialogen te ondersteunen. Het idee is vrijwilligers op te leiden tot facilitator. In ruil hiervoor zouden zij zich enkele uren of dagen per jaar ter beschikking stellen om dynamieken voor participatie in andere wijken dan die van hen te faciliteren. Dit rekruteringsproces zou de neutraliteit van de facilitators bevorderen. Het zou overigens gaan om een combinatie van ambtenaren en vrijwilligers.

C. Een plaats voor de burgers verwerven in organisaties die nauw samenwerken met gemeenten

De burgers wensen een grotere transparantie van wat er zoal gebeurt binnen deze organisaties en vragen het recht op toezicht op de werkzaamheden, of eventueel zelfs een rechtstreekse plaats in de bestuursraden van deze organisaties. De modaliteiten en de mandaten moeten nog worden uitgewerkt.

Afsluiting van de dag

Op het einde van de dag, toen de deelnemers opnieuw samenkwamen in Agora, hebben we alle tools die in de namiddag werden besproken en de tools die werden opgesteld tijdens de workshop "Andere tools" ter stemming voorgelegd via de online app Sli.do.

De deelnemers kregen twee vragen:

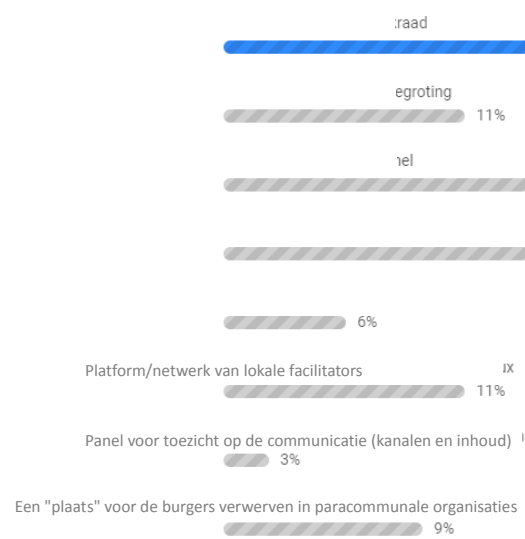
- 1) Welke tool vind je het meest relevant voor de Stad Brussel?
- 2) Bij welke tool zou je het meest betrokken willen zijn?

Aan de hand van deze twee vragen moesten de deelnemers de tools rangschikken op basis van hun eigen mogelijke deelname eraan (2e vraag) maar ook op basis van het nut van deze tool voor de overheid van de Stad Brussel (1e vraag). De deelnemers konden slechts één tool kiezen.

Hierna volgt het resultaat van deze stemming.

Welke tool vind je het meest relevant voor de Stad Brussel?

Bij welke tool zou je het meest betrokken willen zijn?

Opmerking: Deze resultaten tonen in welke mate de burgers de wijkraad als relevant beschouwen om samen met de overheden te bouwen aan de Stad. Ver daarna volgen het Burgerpanel, het Burgerinitiatiefrecht en het Panel voor toezicht op de communicatie, dat werd uitgedacht door de groep "Andere tools".

Ook hier is de wijkraad de tool die zij het met slechts 23 % van de stemmen gevolgd door het Burgerpanel en het innovatielab. Deze twee laatste tools worden het meest genoemd volgens de burgers, maar toch wille

Beleidsconclusie

De burgers zijn niet langer tevreden met verkiezingen om de 5 of 6 jaar. Ze mobiliseren, komen samen, handelen op hun niveau, ze willen antwoorden vinden, een deel van het antwoord zijn, daar waar de overheid ter plaatse trappelt, aarzelt of het simpelweg laat afweten.

Naast het burgerengagement van sommigen moeten we ook een andere, minder optimistische vaststelling doen: bij de meest recente verkiezingen van 26 mei heeft 24 % van de kiezers op het grondgebied van de Stad niet of ongeldig gestemd. Het is moeilijk om hier geen teken in te zien van desinteresse of zelfs wantrouwen tegenover ons democratisch systeem, de werking en de geloofwaardigheid ervan. De kloof tussen zij die "beslissen" en zij die meer en meer het gevoel hebben te moeten ondergaan, wordt steeds groter.

Of de burgers nu betrokken of ontgoocheld zijn, hun stem moet worden gehoord, en naar het voorbeeld van de weg die al veel steden wereldwijd en in België zijn ingeslagen, wil Brussel voortaan een ander model van participatieve governance voorstellen.

Dit model berust in de eerste plaats op een rechtstreekse dialoog met de verkozenen, die ook meer actief moeten luisteren. De bewoners en gebruikers van Brussel zijn namelijk de experts van de straten, hun wijk, hun beleving van de stad. Ze worden elke dag geconfronteerd met evoluerende behoeften en vragen, nieuwe uitdagingen, veranderende behoeften en wensen. Rekening houden met hun standpunt, hun ervaring, hun deskundigheid: zo kunnen we de Stad Brussel laten evolueren op maat van de Brusselaars, zo kunnen we bouwen aan een dynamische, innoverende, aangename Stad waar iedereen zijn plaats vindt.

Tijdens de verschillende wijkontmoetingen en bij de ontmoeting van de Brusselseirs deden de burgers ons inzien hoe belangrijk het is dat we hen in hun eigen wijk ontmoeten. Via de verschillende bijdragen benadrukken wij niet alleen het belang van deze nabijheid, maar ook de noodzaak om deze dialoogmomenten zorgvuldig te organiseren opdat ze doeltreffend zijn, worden opgevolgd en dus hun nut hebben. Hiertoe werd het middel van de **wijkraden** als het meest geschikt bevonden, dat zo snel mogelijk moet worden ingevoerd.

Een nieuw, participatief governancemodel houdt overigens ook in dat uitgewerkte en gedeelde besluitvorming wordt aangemoedigd. Tijdens de uitwisseling van de zes voorbije maanden is duidelijk gebleken dat de burgers zich bewust zijn van het belang van hun rol en hun beschikbaarheid om hun stem te laten horen wanneer het gaat om grootschalige projecten, thematische projecten of uitdagingen voor hun wijk. De burgers de kans bieden te handelen en bij te dragen tot de ontwikkeling van hun Stad of hun wijk is dus duidelijk een andere markante conclusie die we uit het proces kunnen trekken. De projecten van de Stad, zowel de grote als de kleine, zullen beter zijn wanneer ze zijn uitgewerkt in samenwerking met de bewoners en de gebruikers, met name door een beroep te doen op **het burgerpanel**. Naast de invoering van de wijkraden komen er dan ook financiële, personele en methodologische middelen om de **coconstructie van de projecten van de Stad** te begeleiden.

Uiteraard is het van essentieel belang dat deze participatieve processen zoveel mogelijk Brusselaars bereiken. Er moet worden gestreefd naar een zo groot mogelijke representativiteit. De geëngageerde burgers deelden de bezorgdheid van de overheid van de Stad om een groter en meer representatief deel van de bewoners te betrekken. De Stad Brussel en de Brusselaars oefenen namelijk verschillende rollen uit. Afhankelijk van hun realiteit, hun beperkingen en hun wensen ontstaan er verschillende "participatieve capaciteiten". De Stad Brussel moet interactietools uitwerken om in dialoog te gaan met alle Brusselaars. Hiervoor moeten nieuwe methodes (**loting**) en nieuwe tools worden uitgewerkt om in dialoog te gaan met de burgers daar waar ze zich bevinden en niet daar waar men ze naartoe wil laten komen. Met dit doel, en naast digitale tools die moeten worden geoptimaliseerd, moet de oprichting van een **mobiel participatief middel** op de korte termijn worden overwogen om de participatie en de betrokkenheid van zoveel mogelijk Brusselaars te bevorderen.

Tot slot zijn het de nieuwe ideeën en initiatieven die in overvloed aanwezig zijn bij de Brusselaars die deze nieuwe impulsen tot participatie zullen geven. Deze sociale innovatie bestaat al en is in veel wijken terug te vinden. Toch ontbreekt er nog een plek waar alle bestaande initiatieven worden samengebracht. Een plek die het mogelijk zou maken om "samen te werken" en niet louter "samen te denken" lijkt de sleutel te zijn om deze innovatie te stimuleren en synergiën tussen mensen te creëren. Een dergelijk sociaal innovatie-atelier moet ook als prioriteit worden uitgewerkt. Door vandaag met z'n allen samen te werken, kunnen we innoveren opdat onze stad morgen een weerspiegeling van de Brusselaars is: dynamisch, duurzaam en aangenaam. Duurzame projecten die een combinatie zijn van solidariteit en het duurzame aspect, zoals de circulaire economie, kunnen worden getest en verbeterd voordat ze echt in de praktijk worden toegepast.

We zien dat het werk van dialoog en ontmoeting van de voorbije zes maanden waardevolle resultaten heeft opgeleverd. Nu tekent zich een duidelijk stappenplan af voor de komende jaren, dat de onmiddellijke actieprioriteiten aangeeft, om doelstellingen op de langere termijn te behalen. Dit plan zal uiteraard regelmatig moeten worden geëvalueerd, met alle betrokken partijen, om ervoor te zorgen dat we de juiste weg blijven bewandelen, zodat we ons motto kunnen waarmaken: **Faire Bruxelles Samen.**

De bijlagen - burgerthermometers

Tijdens de Ontmoeting van de Brusselers werd de deelnemers gevraagd hun gevoel, hun "temperatuur" uit te drukken over de volgende drie thema's:

Informereren:

- In welke mate voel je je geïnformeerd door de Stad/over wat de Stad doet?
- Heb je het gevoel dat jij de Stad Brussel gemakkelijk kan informeren over jouw ideeën/projecten?

Betrokkenheid:

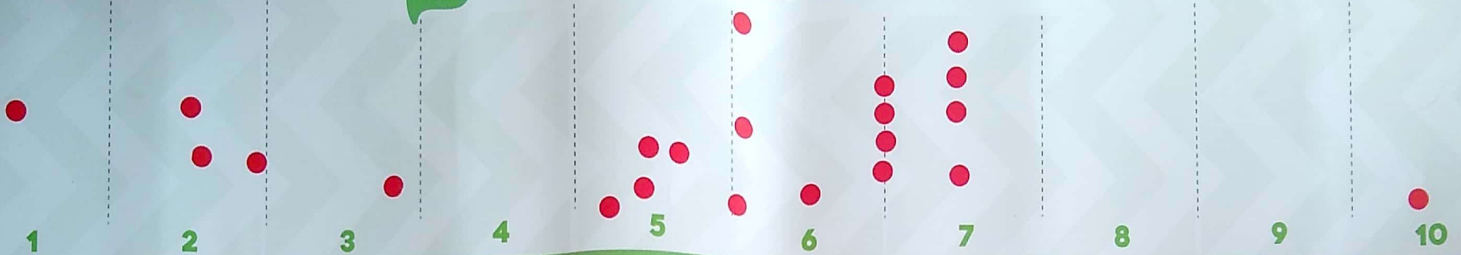
- Is het gemakkelijk om betrokken te raken bij de activiteiten die georganiseerd worden door de Stad Brussel?
- Ondersteunt de Stad Brussel je voldoende bij je initiatieven/projecten?

Innoveren:

- Doet de Stad Brussel genoeg om innovatie te stimuleren?
- Ondersteunt de Stad Brussel je voldoende bij je innovatieve projecten?

INFORMER/INFORMEREN

COMMENT VOUS SENTEZ-VOUS INFORMÉ PAR LA VILLE/DE CE QUE FAIT LA VILLE ?
 IN WELKE MATE VOEL JE JE GEÏNFORMEERD DOOR DE STAD/OVER WAT DE STAD DOET?

CIToyENS

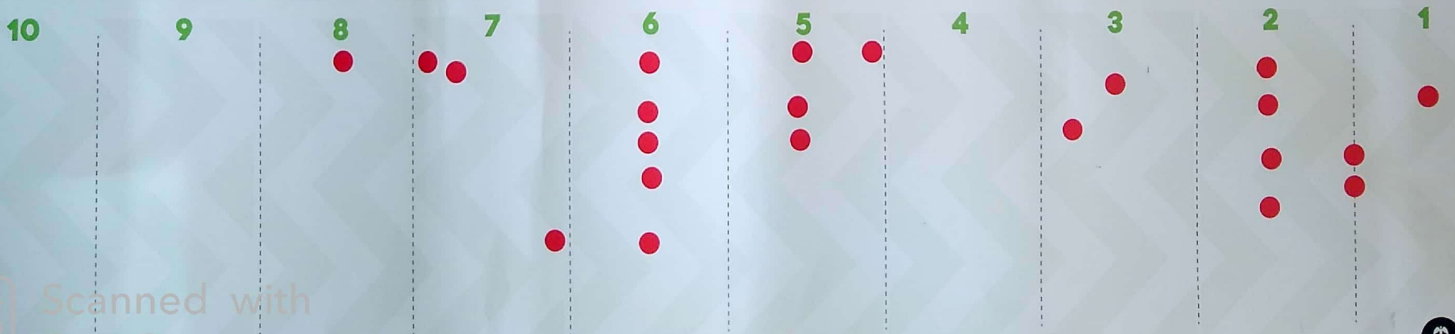
QUELLE EST VOTRE

TEMPÉRATURE ?

BRUXELLES VILLE

HEB JE HET GEVOEL DAT JIJ DE STAD BRUSSEL GEMAKKELIJK KAN INFORMEREN OVER JOUW IDEEËN/PROJECTEN?
 AVEZ-VOUS L'IMPRESSION DE POUVOIR INFORMER FACILEMENT LA VILLE DE VOS IDÉES/PROJETS ?

CS Scanned with CamScanner

BETROKKENHEID/IMPLIQUER

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

EST-IL FACILE DE S'IMPLIQUER DANS LES ACTIVITÉS ORGANISÉES PAR LA VILLE DE BRUXELLES?
 IS HET GEMAKKELIJK OM BETROKKEN TE RAKEN BIJ DE ACTIVITEITEN DIE GEORGANISEERD WORDEN DOOR DE STAD BRUSSEL?

CIToyENS

QUELLE EST VOTRE TEMPÉRATURE ?

BRUXELLES VILLE

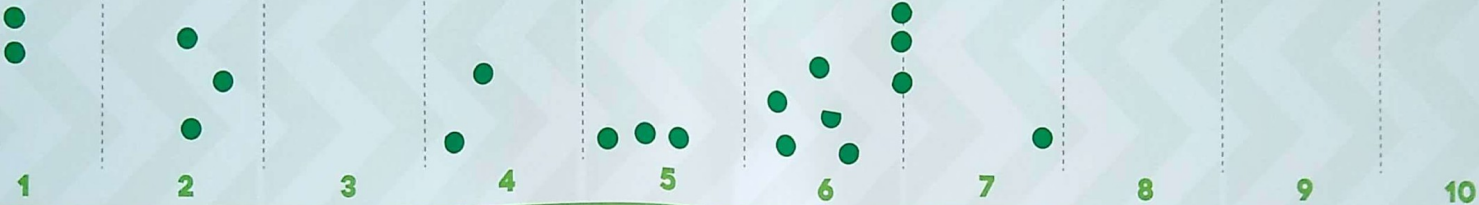

ONDERSTEUNT DE STAD BRUSSEL JE VOLDOENDE BIJ JE INITIATIEVEN/PROJECTEN?
 LA VILLE DE BRUXELLES VOUS SOUTIEN-ELLE SUFFISAMMENT DANS VOS INITIATIVES/PROJETS?

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

INNOVER/INNOVEREN

EST-CE QUE LA VILLE DE BRUXELLES STIMULE SUFFISAMMENT L'INNOVATION?
DOET DE STAD BRUSSEL GENOEG OM INNOVATIE TE STIMULEREN?

CIToyENS

QUELLE EST VOTRE TEMPÉRATURE ?

BRUXELLES VILLE

ONDERSTEUNT DE STAD BRUSSEL JE VOLDOENDE BIJ JE INNOVATIEVE PROJECTEN?
LE VILLE DE BRUXELLES VOUS SOUTIEN-ELLE SUFFISAMMENT DANS VOS PROJETS INNOVANTS?

